

BULLETIN

Neuengamme

Onder auspiciën van de Stichting Vriendenkring Neuengamme

Maart 2017

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	3
Het Interview Ger de Leeuw	4
In Memoriam Janusz Kahl	8
Verslag contactdag	10
Lezing Gerdi Verbeet	12
Koffer uit Sandbostel	16
Poul Bennit, een Deense politieagent vertelt	18
Cap Arcona	22
Besprekingen series	24
Oproepen	26
Politieagenten in Neuengamme	28
Boekbesprekingen	34
Overleven deel twee	34
Agenda	42

COLOFON

Het Neuengamme Bulletin is een uitgave van
STICHTING VRIENDENKRING NEUENGAMME

Ere-voorzitter(s):
Joop van Vonderen †
Afko Schoonbeek

Voorzitter:
Martine Letterie
Het Jebbink 55
7251 BK Vorden
0575-552458
info@martineletterie.nl

Secretaris en archiefbeheer:
Gerrit Assies
Braamberghout 42
3845 HH Harderwijk
034 1881985
secretariaat@vriendenkringneuengamme.nl

Penningmeester:
Renzo de Muijnck
Poolsterstraat 19
4356 BV Oostkapelle
0118-581663
penningmeester@vriendenkringneuengamme.nl

Bankrekening:
IBAN: NL98 RBRB 0850 0887 12
t.n.v. Stichting Vriendenkring Neuengamme

Algemene bestuursleden:
Nicole Duijkers
Arend Hulshof
Shie On Bavelaar

Contactpersoon nabestaanden:
Sietse Geertsema (informatie nabestaanden)
Bieleveldlaan 33
7906 HR Hoogeveen
0528-269475
spgeertsema@hetnet.nl

Redactie bulletin: Erik Dijkstra
bulletin@vriendenkringneuengamme.nl

Eindredactie en correctie bulletin:
Jan en Grietje Assies

Foto's en afbeeldingen in dit nummer:
KZ-Neuengamme, Maurizio Gambarini, Dagblad van het Noorden,
Uitgeverij Drenthe, AD/Marco Okhuizen, Wikipedia.
de auteurs van de betreffende artikelen of onbekend.

Website
www.vriendenkringneuengamme.nl

Vormgeving en druk
Verloop drukkerij
www.verloop.nl

Omslag:

Janusz Kahl, voormalig gevangene van KZ Neuengamme, tijdens de herdenking op 4 mei 2010. Foto gemaakt en beschikbaar gesteld door Maurizio Gambarini.

Een schilderij in een koffer

Martine Letterie

Willem Braam kocht een koffertje op E-bay, omdat hij geïnteresseerd is in authentieke materialen van de Tweede Wereldoorlog. Wat hij aan de binnenkant van het deksel vond, overtrof zijn stoutste verwachtingen.

Wie ben je?

Mijn naam is Willem F. Braam, geboren in 1965 in Heerde. Daar heb ik mijn jeugd doorgebracht, vervolgens heb ik het oosten verlaten om in Amsterdam te gaan studeren. Tegenwoordig heb ik mijn eigen bedrijf in projectinrichting, ABC Design bv. Wij houden ons bezig met het leveren en leggen van, alsmede leveren en ophangen van, de vloer- en raambekleding in kantoren, zorginstellingen, scholen etc. etc.

Waar komt je belangstelling voor WOII vandaan?

Geen idee, als kind was ik wel gegrepen door de boeken *Oorlogswinter* van Jan Terlouw en *Reis door de nacht* van Anne de Vries. Op school zag ik foto's van Arnhem en Oosterbeek en later andere foto's van de hongerwinter in het westen. Ik vond het schokkend dat het in ons eigen land gebeurde was. Ik hoorde de verhalen van mijn ouders, die in 1953 uit de Bollenstreek naar Heerde zijn verkast.

Ik ben eigenlijk gaan verzamelen in 1995, toen ik voor het eerst in Normandië kwam en daar een oude gevechtsjas vond in mijn maat. Dat was bijzonder, want een grote maat komt niet vaak voor. Deze jas is het begin geweest van een inmiddels behoorlijk gegroeide verzameling. Tijdens officiële evenementen in 't kader van de Tweede Wereldoorlog moet je volgens mij je kleding zoveel mogelijk aanpassen aan het voertuig waarmee je dit evenement bezoekt. Om hiervan een aardige indruk te krijgen, verwijs ik graag naar de website van onze organisatie: www.hetgooi-

bevrjyd.nl. Met dit jaarlijkse evenement in de Gooi- en Vechtstreek proberen we het beeld van de bevrijding enigszins levend te houden. Daarnaast dient deze website ook om verhalen, films e.d. te verzamelen die te maken hebben met de oorlog in onze regio.

Je hebt dus geen relatie tot Neuengamme?

Ik ben tot nu toe alleen in Vught en Kamp Westerbork geweest, maar nog nooit in andere kampen. Sinds ik dat koffertje heb, is dat veranderd. Als je goed kijkt naar het schilderij aan de binnenkant, staat daar Sandbostel. Ik kon het eerst niet lezen, maar Gerrit Assies, secretaris van de vriendenkring Neuengamme, verklaarde me de betekenis van dit voor mij onbekende woord.

Hoe kom je aan de koffer?

Ik heb het koffertje via E-bay opgeduikeld. Ik was een periode behoorlijk op zoek naar kleding uit de Tweede

Steyerberg 1939-45 Munitionsfabrik EIBA GmbH, Werk 'Karl' LK Münzburg, Niedersachsen
 Lohne Nachbargemeinde von Steinfeld (Oldenburger Münsterland, LK Vechta)

Gedrukt bij Hesterberg

XB Stalag XB Sandbostel (bei Bremervörde)

Wereldoorlog. Alleen de buitenkant was zichtbaar, en het was niet zo duur. Het werd als vintagekoffer aangeboden. Ik was totaal verrast toen ik hem opendeed.

Aan de binnenkant bleek een schilderij te staan. Ik zag een wachttoren en Duitse namen. Het koffertje kwam uit Frankrijk, dat wist ik wel toen ik het kocht. Ik zag de letters Mle en zag daarin de afkorting Mademoiselle. De naam Mottier V, leek mij te verwijzen naar de naam van een vrouw: bijvoorbeeld Valerie Mottier. Over de wachttoren heen staat Lazaret Sandbostel geschilderd, dus ik kan me voorstellen dat deze vrouw daar in het hospitaal heeft gewerkt en daar deze schildering heeft gemaakt. Het kan ook dat het een man is... Hij lag in het lazaret met uitzicht op de toren. Het koffertje nodigt uit tot nader onderzoek, maar wie het ook geschilderd heeft: ik vind 't van een bijzondere artistieke waarde. Ik hoop dat ik meer over te weten kom.

Wat ben je van plan met de koffer?

Hij staat in mijn privémuseum. Hij belicht een heel andere kant van de oorlog en ik ben er zuinig op. Men is welkom om het hier te bekijken.

Wilt u reageren op dit artikel of heeft u ook een voorwerp dat voor u veel betekent? Mail het aan bulletin@vriendenkringneuengamme.nl.

